

PRAVA ZA SVE
učini mo ljudska prava stvarnim

VODIČ ZA OSTVARIVANJE PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE

Projekat finansiraju:

Evropska unija

Open
Society Fund
Bosnia & Herzegovina

Fond
otvoreno društvo
Bosna i Hercegovina

Mart 2011

Sadržaj:

Zašto vodič? 1

Federacija Bosne i Hercegovine 3

1. Korisnici socijalne zaštite prema zakonima u FBiH
2. Prava iz socijalne zaštite prema zakonima u FBiH
3. Nadležnosti institucija za postupanje po zakonu u FBiH

Republika Srpska 13

1. Korisnici socijalne zaštite prema Zakonu o socijalnoj zaštiti RS
2. Prava iz socijalne zaštite prema zakonima u RS
3. Nadležnosti institucija za postupanje po zakonu u RS

Kako ostvariti prava? 18

Mehanizmi ostvarenja prava iz socijalne zaštite

Upravni postupak

Žalba

Sudski postupak

Uloga Institucije ombudsmena BiH

Uloga nevladinih organizacija

Dodaci: 26

- 1: Žalba primjer
- 2: Tužba primjer
3. Formular za pokretanje postupka pred Institucijom ombudsmena BiH
4. Kontakti institucija i nevladinih organizacija koje daju besplatnu pravnu pomoć
5. Korisne informacije (potrebna dokumentacija za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite)

Zašto vodič ?

Bosna i Hercegovina nema nadležnosti niti pravni okvir za ujednačenu socijalnu zaštitu na cijeloj teritoriji, jer se isključiva nadležnost za ovu oblast nalazi na nivou entiteta, Federacije BiH i Republike Srpske. Sistem socijalne zaštite je organizovan na nivou kantona u FBiH i opština u RS i kao takav je krajnje birokratizovan, rascjepkan i neefikasan. Nepostojanje zakonskog okvira na nivou države i istovremeno neharmoniziranost zakona između entiteta kojima se reguliše ova oblast dovodi do isključivanja pojedinih grupa stanovništva iz sistema zaštite i do diskriminacije.

Oblast socijalne zaštite u BiH reguliše 20 zakona što na entitetskom, što na kantonalnom nivou, a pri tome zakoni na entitetskom nivou regulišu ova pitanja na različite načine. Naročito je komplikovan i nefunkcionalan sistem u FBiH sa izraženim preklapanjem i čestim izbjegavanjem nadležnosti između 10 kantona i FBiH. U FBiH sistem socijalne zaštite uključuje čak preko 30 ministarstava i institucija¹.

Svaki kanton ima svoje ministarstvo koje je zaduženo za oblast socijalne i zdravstvene zaštite, zaštite ratnih invalida i njihovih porodica, raseljenih

¹ Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH i 10 kantonalnih ministarstava:

- Ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata FBiH
- Ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica FBiH
- Ministarstvo zdravstva FBiH i 10 kantonalnih ministarstava zdravstva
- Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH i 10 kantonalnih zavoda/fondova
- Zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje FBiH
- Federalni zavod za zapošljavanje i 10 kantonalnih zavoda za zapošljavanje
- Centri za socijalni rad - dva kantonalna (Sarajevo i Bosansko-podrinjski kanton) i 71 opštinski centar

lica, izbjeglica, rada i zapošljavanja. Kantoni donose i usvajaju svoje zakone u oblasti socijalne zaštite, koji nisu uvijek usklađeni sa Federalnim zakonom o socijalnoj zaštiti. Istovremeno, primjena zakona se odgađa bez obrazloženja i izvan rokova previđenih u zakonu i bez ikakvih sankcija. Ne donose se podzakonski akti za primjenu zakona, zakoni ostaju mrtvo slovo na papiru, a veliki broj korisnika uskraćen za svoje pravo.

Građani veoma rijetko traže svoja prava pred nadležnim institucijama podnošenjem tužbi ili žalbi unutar institucija ili pred sudovima. Neki od ključnih razloga za ovo nalaze se u činjenici da su generalno neobaviješteni o svojim pravima što i nije čudno obzirom na šumu zakona koji regulišu ovu oblast, ali i zbog nepovjerenja u institucije sistema i pravovremeno obeštećenje, te zbog mogućih visokih troškova vođenja ovakvih postupaka.

Zbog svega ovoga sačinjen je ovaj Vodič. Cilj Vodiča jeste da ukaže na:

- osnovna prava koja proizilaze iz zakona;
- institucije koje su nadležne za obezbjeđenje ovih prava;
- ključne procedure za ostvarenje prava, npr. kome i kako podnijeti zahtjev ili žalbu u cilju ostvarenja prava.

Federacija Bosne i Hercegovine

Prava iz socijalne zaštite osiguravaju se kroz federalni i kantonalne zakone o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom (u daljem tekstu Federalni zakon). Međutim, nisu svi kantoni donijeli odgovarajuće zakone, ili su usvojeni zakoni koji obuhvataju samo jedan segment prava i to samo prava iz socijalne zaštite, dok druga prava kao što su prava porodica sa djecom i prava civilnih žrtava rata nisu obuhvaćena kantonalnim zakonom (hercegovačko-neretvanski, posavski i kanton Livno). I mada postoji odredba kantonalnog hercegovačko-neretvanskog zakona o socijalnoj zaštiti koja kaže da se na pitanja iz oblasti socijalne zaštite, koja nisu uređena kantonalnim zakonom o socijalnoj zaštiti primjenjuje Federalni zakon, u praksi se to ne primjenjuje.

Federalni zakon se donosi kako bi dao okvir kantonima na osnovu kojeg će oni donijeti svoje zakone usaglašene sa federalnim, s tim da kantoni mogu proširiti obim prava, ali ne mogu ići ispod minimuma predviđenih federalnim zakonom. Federalno ministarstvo bi, prema zakonu, trebalo nadgledati provođenje zakona i pratiti usaglašenost i primjenu federalnog zakona na kantonalnom nivou, kako i stoji u zakonu :*'Nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa Federacije donesenih za njihovo provođenje, kao i nad stručnim radom ustanova koje osniva Federacija, vrši federalno ministarstvo rada i socijalne politike'*.

Međutim praksa pokazuje da federalno ministarstvo nema gotovo nikakvu funkciju u osiguranju usaglašenog nivoa prava i socijalne zaštite na kantonalnim nivoima vlasti u Federaciji. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike niti prati provedbu zakona na kantonalnom nivou niti poduzima mjere protiv kantona i kantonalnih ministarstva koji suprotno federalnom zakonu uređuju socijalnu zaštitu na nivou kantona. Federalni

zakon, također ne navodi kaznene odredbe za kantone koji propuste usaglasiti svoje zakone sa federalnim.

Iz ovoga proizlazi da je regulisanje načina ostvarenje prava koja su predviđena federalnim zakonom zapravo prepušteno na volju kantonima s tim da ostvarivanje prava građana na socijalnu zaštitu dodatno ovisi i od finansijske moći pojedinih kantona.

To je jedan od ključnih razloga što u ovoj tako važnoj oblasti vlada pravni haos i diskriminacija korisnika prema mjestu stanovanja.

1. Korisnici socijalne zaštite prema zakonima u Federaciji BiH

Prema Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH², korisnici socijalne zaštite su:

- djeca bez roditeljskog staranja, odgojno zanemarena djeca, odgojno zapuštena djeca i djeca čiji je razvoj ometen obiteljskim prilikama;
- osobe sa invaliditetom i osobe ometene u fizičkom ili psihičkom razvoju;
- materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe;
- stare osobe bez obiteljskog staranja;
- osobe sa društveno negativnim ponašanjem;
- osobe i obitelji u stanju socijalne potrebe, kojima je uslijed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.

Korisnici socijalne zaštite prema zakonima kantona u FBiH:

Četiri kantonalna zakona u FBiH predviđaju iste korisnike socijalne zaštite kao i Federalni zakon i to: hercegovačko-neretvanski kanton, zapadnohercegovački kanton, srednjobosanski kanton i bosansko-podrinjski kanton.

Tuzlanski kanton ima proširen krug korisnika socijalne zaštite i dodatno na Zakon FBiH predviđa osobe izložene zlostavljanju i nasilju u porodici.

² Službene novine FBiH 36/99, 54/04, 42/06

Unsko-sanski kanton u korisnike socijalne zaštite ubraja disfunkcionalnu porodicu i lica i porodice koje nemaju dovoljno prihoda za podmirenje osnovnih životnih potreba.

Kanton Sarajevo ubraja osobe i porodice čija primanja nisu dovoljna za podmirenje osnovnih životnih potreba i osobe izložene zlostavljanju i nasilju u porodici.

Zeničko-dobojski kanton ubraja lica ovisna o psihoaktivnim supstancama.

Kanton 10/Livno ima malo drugačije definisane korisnike socijalne zaštite u odnosu na federalni zakon i ostale kantone u koje spadaju:

- djeca bez roditeljskog staranja, odgojno zanemarena i zapuštena djeca, djeca čiji je razvoj ometen obiteljskim prilikama (što je isto kao zakon FBiH);
- tjelesno ili mentalno oštećeno ili psihički bolesno dijete te dijete prema kojem je ili bi trebala biti primjenjena mjera obiteljsko ili kazneno pravne zaštite;
- tjelesno ili mentalno oštećena ili bolesna odrasla osoba, starija, nemoćna ili druga osoba koja zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju ne može udovoljiti osnovnim životnim potrebama;
- druga osoba koja je u nevolji zbog poremećenih odnosa u obitelji, ovisnosti o alkoholu, drogama, ili drugim opojnim sredstvima ili zbog drugih oblika društveno neprihvatljivog ponašanja i drugih uzroka.

2. Prava iz socijalne zaštite

Utvrđena zakonom Federacije BiH:

- novčana i druga materijalna pomoć;
- osposobljavanje za život i rad;
- smještaj u drugu obitelj;
- smještaj u ustanove socijalne zaštite;
- usluge socijalnog i drugog stručnog rada;
- kućna njega i pomoć u kući.

Utvrđena zakonima kantona u FBiH:

Hercegovačko-neretvanski, zapadnohercegovački, tuzlanski, bosansko-podrinjski, srednjobosanski kanton svojim zakonima utvrđuju ista prava kao i Zakon FBiH.

Zeničko-dobojski kanton, dodatno na Zakon FBiH predviđa rješenje starateljstva i nadzor.

Kanton Sarajevo, dodatno predviđa novčanu naknadu za pomoć i njegu od strane druge osobe.

Unsko-sanski kanton dodatno predviđa subvencioniranje stanarine, grijanja, struje, sahrane, najugroženijim kategorijama stanovništva.

Posavski i kanton Livno, dodatno na Zakon FBiH predviđaju:

- savjetovanje i pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća
- pomoć za održavanje i jednokratna pomoć
- doplatka za pomoć i njegu i osobnu invalidninu
- osposobljavanje za samostalan život i rad
- skrb izvan vlastite obitelji i druge pomoći,

a kanton Livno predviđa još i pravo na pomoć i njegu u kući.

Prava porodica sa djecom i civilnih žrtava rata

Predviđena su u sedam kantonalnih zakona. Tri kantona, herecegovačko-neretvanski, posavski i kanton Livno, nisu kroz zakone regulisali zaštitu porodice sa djecom i zaštitu civilnih žrtava rata pa su tako porodice sa djecom u ta tri kantona uskraćena za slijedeća prava koja, u većoj ili manjoj mjeri, uživaju porodice sa djecom i civilne žrtve rata u ostalih sedam kantona u FBiH.

Prava porodica sa djecom³

1. dodatak na djecu
2. naknada umjesto plaće ženi – majci u radnom odnosu za vrijeme trajanja trudnoće, porođaja i njege djeteta
3. novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja ženi-majci, odnosno drugom licu koje nije u radnom odnosu
4. pomoć u prehrani djeteta do šest mjeseci i dodatna ishrana za majke dojilje
5. posebni psihosocijalni tretman bračnih drugova koji žele djecu i trudnica

Prava civilnih žrtava rata⁴

(prava 1-5 uređuje Federalni zakon, prava 6-8 uređuju kantonalni zakoni)

1. osobna invalidnina
2. dodatak za njegu i pomoć od strane druge osobe
3. ortopedski dodatak
4. obiteljska invalidnina
5. pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala
6. osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija)
7. prioritetno upošljavanje
8. prioritetno stambeno zbrinjavanje
9. psihološka pomoć i pravna pomoć.

³ Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH, Službene novine FBiH 36/99, 54/04, 42/06

⁴ Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH, Službene novine FBiH 36/99, 54/04, 42/06

6. smještaj djece uz osiguranu ishranu u ustanovama predškolskog odgoja
7. osiguranje jednog obroka u vrijeme nastave u osnovnim školama
8. školarine i stipendije đacima i studentima.

3. Nadležnosti institucija za postupanje po zakonu u FBiH

Kantonalni zakoni

Prava iz socijalne zaštite se u Federaciji BiH ostvaruju na nivou kantona. Ukoliko neka prava nisu određena kantonalnim zakonima primjenjuje se Federalni zakon.

Sarajevski, srednjobosanski, bosansko-podrinjski, zeničko-dobojski, tuzlanski, unsko-sanski i zapadnohercegovački kanton imaju svoje zakone o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom koji su manje ili više usklađeni sa Federalnim zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.

Međutim hercegovačko-neretvanski, posavski i livanjski kanton imaju kantonalne zakone isključivo o socijalnoj zaštiti/skrbi koji ne obuhvataju zaštitu porodice sa djecom i civilnih žrtava rata. Iako Federalni zakon kaže da se prava koja nisu određena kantonalnim zakonom uređuju prema Federalnom zakonu, u praksi nije tako pa porodice sa djecom i civilne žrtve rata u tri kantona ostaju nedovoljno zaštićene zakonom i ne ostvaruju prava koja porodice sa djecom i civilne žrtve rata ostvaruju u ostalih sedam kantona.

Centri za socijalni rad i/ili općinske službe za poslove socijalne zaštite su prva adresa u traženju i ostvarivanju prava iz socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica s djecom.

Postupak za ostvarivanje prava po ovom zakonu pokreće se na zahtjev lica kojem je potrebna zaštita ili na zahtjev njegovog zakonskog zastupnika. Postupak, po službenoj dužnosti pokreće centar za socijalni rad, odnosno nadležna općinska služba nakon saznanja ili obavijesti pruženih od strane fizičkih ili pravnih lica, a koja ukazuju na potrebu pokretanja postupka.

Postupak za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite je hitan. Centar je, prema većini kantonalnih zakona, dužan donijeti rješenje o zahtjevu i dostaviti ga stranci u roku od 15 do 30 dana.

Centar odlučuje i donosi rješenja o pravima i novčanim iznosima, o smještaju lica u drugu porodicu i o smještanju u ustanovu.

Naknada umjesto plaće ženi-majci koja je u radnom odnosu ostvaruje se u većini kantona preko općinskih službi (kanton Sarajevo), a u nekim preko centra za socijalni rad (srednjobosanski i tuzlanski kanton).

Podnošenje zahtjeva prema centru za socijalni rad ili općinskoj službi smatra se prvostepenim postupkom u ostvarivanju prava. U postupku za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku.

Ukoliko kroz ovaj postupak ne dođe do ostvarivanja prava ili osoba koja je podnijela zahtjev nije zadovoljna rješenjem, može se pokrenuti drugostepeni postupak u kojem se u principu žalbom obraća kantonalnom ministarstvu za rad i socijalnu politiku.

Nadzor nad sprovođenjem kantonalnih zakona i drugih podzakonskih akata donesenih za njegovo provođenje, inspekcijски nadzor i poslove revizije vrši u principu nadležno kantonalno ministarstvo.

Kantonalni zakoni, za izuzetkom zakona u kantonu Sarajevo, predviđaju kaznene odredbe za kršenje zakona koje se kreću od 50 do 5400 KM. Kaznene odredbe se između ostalih odnose na direktora socijalne ustanove, direktora centra, radnika ustanove, preduzeće i odgovorno lice, porodicu u koju je smješteno dijete. Unsko-sanski kanton predviđa novčane kazne i za poslodavca (i pravnu i fizičku osobu) ukoliko ne izvrši naknadu plaće za vrijeme porodiljskog odsustva i to u iznosima od 500 do 3000 KM.

Zakon Federacije BiH

Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH⁵

Kako je već ranije rečeno, regulisanje načina ostvarenje prava koja su predviđena federalnim zakonom zapravo je prepušteno na volju kantonima. Federalno ministarstvo praktično vrši nadzor nad provođenjem Federalnog zakona u veoma limitiranom obliku, ograničavajući se na nadzor nad radom ustanova socijalne zaštite koje osniva Federacija.

Kaznene odredbe predviđaju novčanu kaznu u iznosu od 500 do 1000 KM za ustanovu koja, između ostalog, korisniku, protivno odredbama ovog zakona, uskrati ili ograniči prava koja mu pripadaju.

⁵ Službene novine FBiH 36/99, 54/04, 42/06

Republika Srpska

Republika Srpska ima centraliziraniji i efikasniji sistem socijalne zaštite i ujednačenu zaštitu na nivou entiteta, u okviru tri ministarstva⁶ a time i efikasniji sistem zaštite. Iako su davanja socijalno ugroženim generalno niža u RS, primjena zakona je direktna i ujednačena i ne dovodi do diskriminacije na teritorijalnoj osnovi, kako je to slučaj sa kantonima u FBiH.

Četiri zakona regulišu ostvarivanje prava građana RS na socijalnu zaštitu:

Zakon o socijalnoj zaštiti RS (Službeni glasnik RS 5/93, 15/96, 110/03);

Zakon o civilnim žrtvama rata RS (Službeni glasnik RS 25/93, 32/94, 37/07, 60/07);

Zakon o dječijoj zaštiti RS (Službeni glasnik RS 4/02);

Zakon o zaštiti porodice RS (Službeni glasnik RS 54/02).

⁶ Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite RS
Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS
Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport RS

Javni fond za dječiju zaštitu RS
Fond zdravstvenog osiguranja RS
Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje RS
Zavod za zapošljavanje RS sa 6 regionalnih zavoda i opštinskim biroima za zapošljavanje
Centri za socijalni rad (45 opštinskih centara)

1. Korisnici socijalne zaštite prema Zakonu o socijalnoj zaštiti Republike Srpske

Lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe, a naročito:

- maloljetnici bez roditeljskog staranja i maloljetnici ometeni u fizičkom i psihičkom razvoju;
- maloljetnici čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama i vaspitno zanemareni i zapušteni;
- materijalno neobezbjedena i za rad nesposobna lica,
- stara lica bez porodičnog staranja,
- invalidna lica,
- lica sa društveno negativnim ponašanjem,
- lica kojima je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita.

2. Prava iz socijalne zaštite prema zakonima u RS

Prava prema Zakonu o socijalnoj zaštiti RS:

- materijalno obezbjeđenje;
- dodatak za pomoć i njegu drugog lica;
- pomoć za osposobljavanje za rad djece i omladine;
- smještaj u ustanovu socijalne zaštite ili smještaj u drugu porodicu;
- usluge socijalnog rada.

Prava prema Zakonu o dječijoj zaštiti RS:

- naknada plate za vrijeme korištenja porodiljskog odsustva i materinski dodatak;
- pomoć za opremu novorođenčeta;

- dodatak za djecu;
- zadovoljavanje razvojnih potreba djece;
- predškolsko vaspitanje i obrazovanje za djecu bez roditeljskog staranja, djecu sa smetnjama u razvoju i djecu na dužem bolničkom liječenju;
- vaspitno-obrazovni programi pripremanja djece za školu;
- boravak, predškolsko vaspitanje i obrazovanje i preventivna zdravstvena zaštita djece predškolskog uzrasta i boravak djece osnovnoškolskog uzrasta do deset godina starosti;
- odmor i rekreacija djece do 15 godina starosti u dječijem odmaralištu;
- regresiranje troškova boravka djece u predškolskoj ustanovi, odmora i rekreacije.

Osiguranje većeg dijela prava je obaveza Republike Srpske, znači sredstva se osiguravaju iz bužeta entiteta, dok opština osigurava prava i sredstva na predškolsko vspitanje, domor u dječijim odmaralištima, regresiranje troškova boravka djece u predškolskim ustanovama ili odmaralištima.

Prava prema Zakonu o civilnim žrtvama rata RS:

Davanja se vrše iz budžeta RS, na osnovu zahtijeva u opštinama, za prava:

- civilna invalidnina, odnosno porodična invalidnina
- dodatak za njegu i pomoć drugog lica
- dodatak za člana porodice nesposobnog za rad
- dodatna novčana pomoć
- dodatak na samohranost
- zdravstvena zaštita
- profesionalna rehabilitacija.

3. Nadležnosti institucija za postupanje po zakonu u Republici Srpskoj

U skladu sa organizacijom sistema socijalne zaštite na nivou opština u Republici Srpskoj definisane su i nadležnosti za rješavanje sporova.

U RS, sredstava za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite obezbjeđuju se u budžetu opština⁷ i budžetu RS.⁸ Sve opštine su obavezne usmjeriti minimalno 10% budžeta na socijalne davanja. Opštine koje iz opravdanih razloga nemaju mogućnost da ostvare planirane prihode za ovu oblast u budžetu imaju pravo na dopunska sredstva za socijalnu zaštitu iz budžeta RS. Zaštitu djece i porodice sa djecom reguliše poseban zakon u RS, Zakon o dječijoj zaštiti, kroz koji se za obezbjeđivanje većine prava stara RS, a opština samo za dio prava.⁹

Zakon o dječijoj zaštiti RS¹⁰

O pravu na naknadu plate za vrijeme korištenja porodiljskog odsustva, u prvom stepenu, rješava centar za socijalni rad odnosno služba socijalne i dječije zaštite u kojoj je sjedište poslodavca. O pravu na materinski dodatak rješava centar za socijalni rad opštine u kojoj je prebivalište roditelja. Fond dječije zaštite RS radi reviziju rješenja vezanih za zaštitu prava iz zakona.

7 Materijalno obezbjeđenje, dodatak za pomoć i njegu drugog lica, smještaj u ustanovu socijalne zaštite, smještaj u drugu porodicu, pomoć u kući.

8 Za funkcionisanje ustanova socijalne zaštite, za osposobljavanje za rad djece ometene u fizičkom i psihičkom razvoju.

9 Iz predškolskog obrazovanja i boravak djece u dječijim odmaralištima.

10 Službeni glasnik RS, 4/02

Žalbe na prvostepena rješenja u drugom stepenu rješava direktor Fonda dječije zaštite.

Zakon o socijalnoj zaštiti RS¹¹

U postupku za ostvarivanje prava po Zakonu o socijalnoj zaštiti RS primjenjuju se odredbe Zakona o opštem upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Centar za socijalni rad rješava u prvom stepenu prava utvrđena ovim zakonom, kao i ostvarivanje prava iz oblasti dječije zaštite i porodične zaštite i starateljstva. Za rješavanje o pravu na socijalnu zaštitu nadležan je centar za socijalni rad na čijem području se nalazi prebivalište lica o čijem se pravu rješava.

O žalbi na rješenje prvostepenog organa rješava Ministarstvo za socijalnu zaštitu RS u drugostepenom postupku.

Novčanom kaznom u iznosu od 1000 do 5000 KM kazniće se za prekršaj ustanova socijalne zaštite ako, između ostalog, ako ne izvrši smještaj korisnika ili otpusti korisnika suprotno ugovoru sa centrom za socijalni rad ili nadležnim opštinskim organom.

11 Službeni glasnik RS 5/93, 15/96, 110/03

Kako ostvariti prava?

Mehanizmi ostvarenja prava iz socijalne zaštite

Svaka osoba koja smatra da joj pripada neko pravo iz oblasti socijalne zaštite takvo pravo može zatražiti i ostvariti pred nadležnim organima uprave ili institucijama i u zakonom propisanim postupcima i to u:

- upravnom postupku koji se vodi pred organima uprave (npr. općine, javne ustanove kao npr. centri za socijalni rad, te kantonalna ili federalna ministarstva i sl.) i
- sudskom postupku (kroz upravni spor) koji se vodi pred kantonalnim/okružnim sudom.

Upravne postupke vode organi uprave. Sudske postupke vode nadležni sudovi. Upravni postupak se pokreće zahtjevom za ostvarivanjem nekog prava (tzv. podnesci uključujući obrasce, prijave, molbe) i žalbom. Sudski postupak (upravni spor) se pokreće tužbom. Upravni postupak vodi ovlaštena službena osoba organa uprave dok se sudski postupak odvija pred sućem.

U slučaju kršenja ljudskih prava građani se mogu obratiti i Instituciji ombudsmena o čemu će biti riječi nešto kasnije.

Kako se prava iz oblasti socijalne zaštite ostvaruju primarno kroz upravne postupke i pred organima uprave u ovom dijelu Vodiča ćemo o tome nešto više govoriti.

Upravni postupak (kroz organe uprave)

Upravni postupak je postupak kojim građanin ostvaruje neko svoje pravo ili interes pred nadležnim organom uprave u opštini, gradu ili kantonu, centrima za socijalni rad ili drugim javnim ustanovama, ili institucijama kantona ili Federacije BiH odnosno Republike Srpske.

Organi uprave su opštinski, kantonalni ili entitetski organi kao i ustanove ili institucije koji odlučuju o ostvarivanju nekog prava ili interesa neposredno primjenjujući zakone i druge propise kojima se uređuje to pravo. Brojne su oblasti života koje pokrivaju organi uprave i javne ustanove, naročito na nivou kantona i općine, a koje su od ključnog interesa za ostvarivanje prava građana i kreću se od vođenja matičnih knjiga pa sve do poslova iz oblasti socijalne zaštite, zdravstva, obrazovanja, i dr.

Upravni postupak regulišu entitetski zakoni o upravnom postupku.¹²

Upravni postupak se pokreće zahtjevom za ostvarivanjem nekog prava ili pak žalbom.

Zakon predviđa dvostепенost postupka što znači da stranka koja nije zadovoljna odlukom nadležnog organa koji je odlučivao o nekom njenom pravu kao npr. pravu iz socijalne zaštite ima pravo žalbe.

Žalbom se pokreće drugostепенi postupak pred nadležnim organom.

Također, pravo žalbe postoji i kada nadležni organ nije u određenom roku donio rješenje po zahtjevu stranke o čijem pravu je odlučivao.

¹² Zakon o upravnom postupku FBiH (Sl. Novine FBiH 2/98)) i Zakon o opštem upravnom postupku RS (Sl. Glasnik RS 13/02), dostupno na <http://www.parco.gov.ba/latn/?page=113>

Tako stranka podnošenjem zahtjeva:

- **u prvostepenom postupku** traži svoje pravo iz socijalne zaštite npr. pravo na dodatak na djecu od centra za socijalni rad, a centar razmatra zahtjev i donosi **prvostepeno rješenje**, kojim udovoljava ili pak odbija podneseni zahtjev, nakon čega
- **u drugostepenom postupku** nezadovoljna stranka ima pravo žalbe na prvostepeno rješenje. O žalbi u drugostepenom postupku u principu odlučuje kantonalno ministarstvo za rad i socijalnu politiku. Rješavajući po žalbi Ministarstvo donosi **drugostepeno rješenje**. Nezadovoljna stranka nema pravo žalbe na drugostepeno rješenje, ali može pokrenuti upravni spor pred kantonalnim sudom u FBiH donosno okružnim sudom u RS.

Bez obzira da li se radi o prvostepenom ili drugostepenom postupku, uvijek se vodi pred nadležnim organom uprave i ovlaštenom službenom osobom koja vodi postupak.

Na osnovu činjenica koje su utvrđene u ovom postupku donosi se rješenje. I u prvostepenom i u drugostepenom donesenom rješenju nadležni organ uprave koji je odlučivao mora navesti kome, kako i u kojem roku se nezadovoljna stranka može podnijeti žalbu.

Nadležni organ uprave je dužan donijeti rješenje i dostaviti ga stranci najkasnije u roku od 30 dana računajući od dana predaje urednog zahtjeva.

Ako ovaj organ protiv čijeg je rješenja dopuštena žalba ne donese rješenje i ne dostavi ga stranci u ovom roku, stranka ima pravo izjaviti žalbu drugostepenom nadležnom organu, kao da je njen zahtjev odbijen.

Samo u rijetkim pitanjima žalba nije dopuštena ali samo ako je to zakonom unaprijed propisano i samo ako je na drugi način osigurana zaštita prava. Ako nema organa uprave koji je odlučuje u drugom stepenu zakonom se određuje organ koji će rješavati po žalbi.

Žalba

Svaka stranka koja nije zadovoljna ili smatra da je oštećena donesenim prvostepenim rješenjem ima pravo da u utvrđenom roku podnese žalbu. Zakonski rok za podnošenje žalbe je **15 dana od dana dostavljanja rješenja**. Zakonom se propisuje koji je organ nadležan za postupanje po žalbi i to ovisi od organa koji je donio prvostepeno rješenje i zakona koji je primjenjivao (npr. da li se radilo o kantonalnom ili federalnom zakonu). Također, u rješenju upravni organ je obavezan napisati kome, kako i u kojem roku se može uputiti žalba navodeći organ uprave kojem se nezadovoljna strana može obratiti.

Šta svaka žalba mora sadržavati?

Oba enitetska zakona predviđaju iste podatke koje svaka žalba mora imati:

- broj i datum rješenja na koje se žali kao i naziv organa koji ga je donio;
- zbog čega je onaj ko ulaže žalbu nezadovoljan donesenim rješenjem što nije neophodno obrazložiti (u slučajevima diskriminacije može se navesti da se radilo o diskriminaciji u postupku ili da je osoba diskriminirana donesenim rješenjem);
- mogu se iznositi nove činjenice i novi dokazi, ali onaj ko se žali mora obrazložiti zbog čega ih nije iznio u prvostepenom postupku;

- ukoliko su u žalbi iznesene nove činjenice i novi dokazi, a u postupku učestvuju dvije ili više stranaka, žalba se prilaže u onoliko primjeraka koliko ima stranaka. U tom slučaju organ koji vodi postupak dostavlja svakoj stranci kopiju žalbe i ostavlja joj rok da se o novim činjenicama i dokazima izjasni. Ovaj rok ne može biti kraći od osam, ni duži od 15 dana.

Žalba se dostavlja putem pošte ili neposredno organu uprave koji je nadležan za rješavanje po žalbi (za nadležnosti u drugostepenom postupku pogledati dio Vodiča – Nadležnosti institucija za postupanje po zakonu u FBiH i RS). Nakon što primi žalbu organ uprave provjerava da li je žalba podnesena u zakonskom roku, dopuštena, da li je nadležan za rješavanje.

Ukoliko zakonom nije dopuštena žalba na prvostepeno rješenje ili je okončan postupak u drugom stepenu, a stranka je i dalje nezadovoljna rješenjem, stranka može se pokrenuti upravni spor tj. sudski postupak.

Rok za podnošenje tužbe je 30 dana od dana dostavljanja drugostepenog rješenja.

Sudski postupak (upravni spor)

Upravni spor pokreće se pred kantonalnim sudom u FBiH odnosno okružnim sudom u RS u mjestu gdje sjedište ima organ uprave koji je donio prvostepeno rješenje. Postupak pred sudom je regulisan posebnim entitetskim Zakonima o upravnom sporu.¹³ Sudski postupak se može

¹³ Zakon o upravnom sporu RS (Službeni glasnik 13/02) i Zakonom o upravnom sporu (Službene novine FBiH 2/98) i Izmjenama i dopunama Zakona o upravnom sporu FBiH, dostupno na <http://www.parco.gov.ba/latn/?page=113>

pokrenuti samo nakon što je završen upravni postupak i samo na konačno rješenje – to je rješenje na koje nezadovoljna stranka više nema prava ulagati žalbu u upravnom postupku. Rješenje mora sadržavati informaciju o tome.

Također stranka može pokrenuti sudski postupak (upravni spor) ako u upravnom postupku drugostepeni organ u roku od 30 dana nije donio rješenje po žalbi stranke protiv prvostepenog rješenja, a ne donese ga ni u daljem roku od 7 dana po pismenom traženju. Stranka pokreće sudski postupak kao da joj je žalba odbijena. Sudski postupak se pokreće tužbom.

Tužba mora sadržavati:

- ime, prezime i mjesto stanovanja, i druge kontakt detalje osobe koja podnosi tužbu
- naziv i sjedište organa uprave koji je donio rješenje, broj i datum kada je to rješenje doneseno
- razloge nezadovoljstva stranke koja podnosi tužbu i njezin potpis, kao i dokaze za kršenja ili nezadovoljstvo stranke
- prijedlog odluke u presudi suda.

Tužba i prilozi uz tužbu podnose se u potrebnom broju primjeraka za sud, tuženu stranu i zainteresovana lica. Tužba se dostavlja sudu direktno ili preporučeno poštom. Sud vodi postupak, otvara raspravu i vodi zapisnik. Nakon postupka sud donosi presudu.

Uloga Institucije Ombudsmena BiH

Institucija ombudsmena za ljudska prava je nezavisna institucija koja se bavi zaštitom prava fizičkih i pravnih lica, u skladu sa Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima koji se nalaze u dodatku Ustava. Svaka osoba koja smatra da joj je povrijeđeno neko od ljudskih prava, bez obzira na spol, vjersku, nacionalnu pripadnost ili državljanstvo može se putem žalbe obratiti Instituciji ombudsmena (pogledati u prilogu formular žalbe).

Žalba koja se upućuje Instituciji ombudsmena dostavlja se pismeno, putem pošte, fax-a, e-mail-a ili lično. U žalbi treba iznijeti kraći opis događaja, činjenice ili odluke koje su uzrokovale podnošenje žalbe, te mora biti potpisana od osobe koja žalbu izjavljuje. Poželjno je uz žalbu priložiti i relevantnu dokumentaciju.

Ombudsmen se neće miješati u proces odlučivanja sudova, ali može pokrenuti sudske postupke ili intervenirati u toku postupka koji se vodi, kad god ustanovi da je takva aktivnost neophodna pri obavljanju svojih dužnosti. Ombudsmen također može dati preporuke organu vlasti koji je strana u postupku ili biti konsultiran od strane u postupku.¹⁴

Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine prima žalbe i ex officio pokreće istrage u slučajevima kada utvrdi kršenje i probleme u ostvarivanju prava proisteklih iz Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i Europske socijalne povelje, od strane vlasti u Bosni i Hercegovini, a posebno u slučajevima kada utvrdi:

¹⁴ Zakon o ombudsmenu za ljudska prava BiH (član 4.st-2)

- bilo kakav oblik diskriminacije zasnovan na rasi, boji, spolu, jeziku, političkom ili kakvom drugom mišljenju, nacionalnom ili socijalnom porijeklu, imovinskom stanju, rođenju ili kakvoj drugoj okolnosti;
- povredu prava na posebnu zaštitu koje imaju zaposlene žene u slučaju poroda;
- povredu prava na korištenje službi socijalne zaštite;
- povredu prava na obrazovanje, a posebno prava na osnovno i srednje školovanje.

Uloga nevladinih organizacija

Nevladine organizacije kroz programe podrške socijalno ugroženim grupama stanovništva ispunjavaju obaveze države i doprinose ostvarivanju socijalnih prava građana. Aktivnosti nevladinih organizacija na zagovaranju za izmjene i dopune određenih zakona iz socijalne zaštite često rezultiraju donošenjem povoljnijih zakonskih rješenja za ugrožene socijalne grupe i povećanom odgovornosti institucija u sistemu socijalne zaštite u ispunjavanju svojih obaveza prema građanima.

Posebnu ulogu u zaštiti najugroženijih grupa stanovništva u ostvarivanju njihovih prava iz zakona imaju organizacije koje pružaju besplatnu pravnu pomoć, prvenstveno Vaša prava (sa uredima u Sarajevu, Mostaru, Banjaluci, Goraždu, B. Petrovcu, Sreberenici, Trebinju, Tuzli, Prijedoru) i Helsinški komitet za ljudska prava u BiH – Pravna služba (ured u Sarajevu).

Postoje i druge nevladine organizacije kao i područni centri/uređi za besplatnu pravnu pomoć. U prilogu su dati kontakti nekih nevladinih organizacija i centara kojima se može obratiti u traženju pravne pomoći kod ostvarivanja prava iz socijalne zaštite.

Dodatak 1: ŽALBA/PRIMJER¹⁵

Podnosilac žalbe

ime i adresa _____

Naziv i adresa organa kojem se žalba odnosi _____

Predmet _____ **ŽALBA na rješenje broj** _____ obavezno navesti broj rješenja na koji se žalba ulaže i datum kada je donesen. Taj broj je u pravilu na vrhu ili na desnoj strani rješenja.

Obrazloženje žalbe:

_____ Ovdje navesti razloge zbog kojih je rješenje na koje se žalite nepravedno (potpuno ili djelimično povredeno vaše pravo, odnosno nepravilno utvrđeno činjenično stanje) ili druge bitne razloge zbog kojih smatrate da se u prvom postupku nije dobro odlučilo. Obrazloženje može biti i veoma opširno, jer je ključno i jer se zapravo žalbom može postići izmjena donesenog rješenja.

Dokazi:

_____ Obavezno priložite dokaze, ukoliko ranije nisu navođeni, onda navesti razloge.

Datum podnošenja žalbe

Potpis podnosioca žalbe

_____ ¹⁵ *NAPOMENA: Ovaj primjer prvenstveno služi kao model koji je podložan izmjenama za svaki pojedini slučaj i kao takav se ne može shvatiti kao gotova žalba koja se koristi pred institucijama.*

Dodatak 2: Primjer tužbe na osnovu donesenog rješenja od strane Centra za socijalni rad, drugostepeni postupak u ostvarivanju prava na porodijsku naknadu ženi-majci koja nije u radnom odnosu

**KANTONALNI SUD
TUZLA**

TUŽITELJICA: Maja Majić iz Tuzle

TUŽENI: Vlada TK – Ministarstvo za rad i socijalnu politiku

**Radi: Poništenja upravnog akta
(upravni spor)**

T U Ž B A

Protiv Rješenja Ministarstva za rad i socijalnu politiku TK br. _____

I Rješenjem Ministarstva za rad i socijalnu politiku TK br. _____ od _____ odbijena je žalba tužiteljice Maje Majić iz Tuzle, izjavljena na Rješenje Centra za socijalni rad Tuzla br: _____ od _____, a kojom je odbijen zahtjev za utvrđivanje prava na novčanu pomoć za žene – majke porodilje koje nisu u radnom odnosu na period od 12 mjeseci.

II U svom prvostepenom Rješenju, Centar za socijalni rad, temeljeći ga na odredbama Odluke o jednokratnoj pomoći Ministarstva za rad i socijalnu politiku TK br. _____ od _____, utvrđuje samo pravo na jednokratnu novčanu pomoć Maji Majić u iznosu od 150,00 KM.

III Članom 100. Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom TK (Službene novine TK br. 12/00, 5/02, 13/03,

8/06) je propisano pravo na novčanu pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja ženi-majci koja nije u radnom odnosu u periodu od godine dana od dana porođaja, u mjesečnom iznosu 15% prosječne plate. Ovo znači da za tužiteljicu nije zakonom propisana jednokratna pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja nego stalno mjesečno primanje u navedenoj visini u trajanju od 12 mjeseci, te je donoseći ovako rješenje tuženi očigledno povredio materijalni propis na štetu tužiteljice.

Iz svih navedenih razloga tužiteljica predlaže da Kantonalni sud u Tuzli donese slijedeću

P R E S U D U

PONIŠTAVA SE u cjelosti rješenje Rješenje Ministarstva za rad i socijalnu politiku Tuzlanskog kantona Broj: _____ od _____.godine, i predmet vraća prvostepenom organu na ponovni postupak.

Tuzla, _____godine

TUŽITELJICA

**Dodatak 3: Formular za pokretanje postupka pred Institucijom
ombudsmena BiH¹⁶**

Ž A L B A

LIČNI PODACI podnosioca žalbe:

- IME _____
- PREZIME _____
- ZANIMANJE _____ DATUM ROĐENJA _____
- ADRESA _____
- DRŽAVA I GRAD _____
- TEL/FAX/ E-mail _____
- NACIONALNOST(*nije obavezno*) _____ POL _____

**PODACI O PUNOMOĆNIKU ILI KONTAKT –OSOBI, UKOLIKO
POSTOJI:**

- IME _____
- PREZIME _____
- ADRESA _____
- TELEFON _____
- FAX/ E-mail _____

PODACI O ORGANU NA KOJI SE ŽALBA ODNOSI:

- Naziv organa _____
- Sjedište organa _____
- OZNAKA PREDMETA, ukoliko je postupak u toku: _____
- Ime i zvanje službenika na kojeg se žalba odnosi: _____

*Ukoliko Vam je potrebno, prilikom popunjavanja ovog obrasca tražite pomoć
osoblja Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.*

**OPIS DOGAĐAJA KOJI SU DOVELI DO POVREDE VAŠIH PRAVA I
SLOBODA, RAZLOZI VAŠEG NEZADOVOLJSTVA:**

¹⁶ Formular dostupan na web stranici Institucije ombudsmena BiH www.ombudmen.gov.ba

Molimo Vas da pišete čitko i objasnite svoj problem kratko i što je moguće jasnije, navodeći okolnosti, radnje i dokaze koji potkrepljuju Vašu tvrdnju o kršenju prava ili nepravilnostima .

Priložite **KOPIJE** svih dokumenta kojim dokazujete ove svoje tvrdnje (ne moraju biti ovjerene).

Ukoliko ste se obraćali drugim ORGANIMA ili INSTITUCIJAMA u vezi sa ovim slučajem, navedite:

- NAZIV ORGANA kojem ste se obraćali _____

JESTE LI SAGLASNI DA SE VAŠE IME OTKRIJE U TOKU POSTUPKA ILI EVENTUALNO ŽELITE DA SE VAŠ IDENTITET ZAŠTITI:

Podnositelj žalbe je dužan obavijestiti Instituciju ombudsmena o razvoju predmeta i promjenama koje se odnose na žalbu, kao i o promjenama adrese i telefonskog broja. Propust da dostavite takve informacije može dovesti do zaključka da ne želite da se nastavi sa postupkom po žalbi.

Datum _____

Potpis _____

NAPOMENA:

Postupak koji se vodi pred Institucijom ombudsmena je besplatan.

I DALJE STE OBAVEZNI KORISTITI REDOVNE ZAKONSKE PROCEDURE I POŠTOVATI ROKOVE UTVRĐENE ZAKONOM ZA KORIŠĆENJE PRAVNIH SREDSTAVA PRED SUDOVIMA I/ILI ORGANIMA UPRAVE.

Dodatak 4: Kontakti institucija i nevladinih organizacija koje daju besplatnu pravnu pomoć

Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH

Glavni ured Banja Luka: Ravnogorska 18, tel. 051 303 992
Područni ured Sarajevo: Grbavička 4, tel. 033 666 006
Porodični ured Mostar: Kralja Zvonimira 6, tel. 036 334 248
Porodični ured Brčko distrikt: Trg mladih 8/I, tel. 049 217 347
www.ombudsmen.gov.ba

Centar za pružanje besplatne pravne pomoći, Banja Luka

Slavka Rodića 4, tel. 051 233 570

Centar za pružanje besplatne pravne pomoći, Doboj

Svetog Save 20, tel. 053 216 085

Ured za pravnu pomoć Brčko distrikta BiH

Trg pravde 10, tel. 049 216 085

Centar za pružanje besplatne pravne pomoći, Istočno Sarajevo

Vuka Karadžića 28, tel. 057 320 110

Centar za pružanje besplatne pravne pomoći, Trebinje

Obala Luke Vukalevića 45, tel. 059 272 550

Zavod za pružanje pravne pomoći Tuzlanskog kantona

Đafer Mahala 51, Tuzla, tel. 035 307 866

Zavod za pravnu pomoć Zeničko-dobojskog kantona

Kočevska čikma1, Zenica, tel. 032 407 792

Zavod za pružanje pravne pomoći Zapadnohercegovačke županije
Trg Gojka Šuška 3d, Široki Brijeg, tel. 039 704 804

Centar za pravnu pomoć ženama Zenica
Mejdandžik 9, tel. 032 402 049
Uredi u Kaknju, Visokom i Žepču

Helsinški komitet za ljudska prava BiH
Ante Fijamenga 14b, Sarajevo, tel. 033 660 811

Inicijativa za razvoj i suradnju u BiH
Banja Luka: Dositeja Obradovića 6, tel. 051 224 244
Mostar: Ulica Alekse Šantića 22, tel. 036 556 411
Sarajevo: Koševo 28b, tel. 033 225 538
Trebinje: Ulica Miloša Obilića bb, tel. 059 224 413

Udružene žene
Kalamegdanska 18, Banja Luka, tel. 051 463 143

Vaša prava
Sarajevo: Safeta Hadžića 66a, tel. 033 789 105
Banja Luka: Meše Selimovića 17, tel. 051 232 920
Goražde: Seada Sofovića Sofe 10, tel. 038 220 544
Mostar: Hasana Zahirovića Lace bb, tel. 036 558 580
B. Petrovac: Bosanska 110, tel. 037 881 248
Srebrenica: Titova bb, tel. 056 440 998
Trebinje: Carine 3, tel. 059 240 680
Tuzla: Rudarska 63, tel. 035 286 484, 210 210
Prijedor: Save Kovačevića 12, tel. 052 241 290

Dodatak 5: Korisne informacije - dokumentacija potrebna za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite

Postupak za ostvarivanje osnovnih prava osoba sa invaliditetom

pravo na ličnu invalidninu, pravo na dodatak za njegu i pomoć od druge osobe, pravo na ortopedski dodatak, pravo na smještaj u drugu porodicu, pravo na smještaj u ustanovu socijalne zaštite, pravo na kućnu njegu i pomoć u kući

O pravima u prvom stepenu rješava centar za socijalni rad ili općinska služba za upravu kojoj su povjereni poslovi socijalne zaštite, prema mjestu prebivališta ili boravišta podnosioca zahtjeva.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike rješava po žalbama izjavljenim na rješenja donesena u prvom stepenu koje i po službenoj dužnosti vrši reviziju rješenja kojima su priznata prava po osnovu invaliditeta. U postupku revizije, Ministarstvo može dati saglasnost na prvostepeno rješenje, izmjeniti ga, poništiti ili ukinuti shodno utvrđenom činjeničnom stanju i primjenom pravila postupka.

Za realizaciju bilo kojeg od navedenih prava, osobe se obraćaju centru za socijalni rad ili nadležnoj općinskoj službi, gdje se mogu dobiti obrasci za podnošenje zahtjeva sa spiskom dokumenata koji se moraju priložiti u svrhu dokaza o ispunjavanju zakonom propisanih uslova, kao i dodatne informacije i uputstva o traženim dokumentima.

Za ostvarenje prava, podnosi se zahtjev na kome treba navesti kategoriju osoba sa invaliditetom: da li sa tjelesnim oštećenjima ili trajnim smetnjama u fizičkom razvoju ili sa poremećajima u govoru, glasu ili vidu.

Uz zahtjev se prilažu slijedeći dokumenti (originali ili ovjerene kopije):

- lična karta,
- izvod iz matične knjige rođenih,

- prijava o mjestu prebivališta,
- uvjerenje o državljanstvu BiH,
- nalaz i mišljenje o utvrđenom procentu tjelesnog oštećenja organizma ili medicinsku dokumentaciju za osobe koje ne posjeduju nalaz i mišljenje o tjelesnom oštećenju,
- izjavu da prava po tom zahtjevu ne ostvaruje po drugom osnovu ili drugom propisu,
- fotokopiju kartice o otvorenom tekućem računu, uvjerenje PIO da jeste ili nije korisnik naknade za njegu i pomoć od druge osobe,
- uvjerenje od nadležne općinske službe da jeste ili nije korisnik civilne invalidnine kao civilna žrtva rata,
- uvjerenje nadležne općinske službe da jeste ili nije korisnik prava iz boračko-invalidske zaštite.

Podnosilac zahtjeva, prilikom podnošenja zahtjeva, u prisustvu zaposlenika centra za socijalni rad, potpisuje izjavu da po tom zahtjevu ne ostvaruje prava po drugom osnovu ili drugom propisu. Nije neophodno lično podnijeti zahtjev, to može učiniti punomoćnik ili staratelj, ako podnosilac zahtjeva nije sposoban sam pokrenuti ili pratiti postupak. Za punomoćnika se može postaviti advokat ali i srodnik ili prijatelj koji će osobu savjesno i stručno zastupati.

Postupak za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite o kojima odlučuju centar za socijalni rad je besplatan i ne predviđa administrativne takse.

Dokumentacija potrebna za ostvarivanje prava na stalnu socijalnu pomoć:

- zahtjev na formularu koji se dobije u nadležnom općinskom organu uprave (centar za socijalni rad ili općinska služba);
- izjava o zajedničkom domaćinstvu;
- izvod iz matične knjige rođenih podnosioca i članova domaćinstva;
- kopija LK i uvjerenje o prebivalištu podnosioca;
- uvjerenje o redovnom školovanju (za članove domaćinstva);

- uvjerenje o prihodima zajedničkog domaćinstva odnosno da nije korisnik određenih primanja (plata i dr. primanja iz radnog odnosa, starosna, invalidska i porodična penzija/PIO, poljoprivredna djelatnost/Poreska uprava, primanja po propisima boračko-invalidske zaštite i zaštite civilnih žrtava rata- općinska služba; prihodi ostvareni po osnovu imovinskog prava, ostala primanja);
- nalaz i mišljenje stručne komisije o nesposobnosti za samostalan rad i privređvanje podnosioca zahtjeva.

Dokumentacija potrebna za ostvarivanje prava na redovni dječiji dodatak (predaje se u originalu ili ovjerenoj kopiji):

- zahtjev na formularu koji se dobije u nadležnom općinskom organu uprave;
- kopija potvrde o prebivalištu/boravištu;
- kućna lista;
- rodni listovi za djecu;
- potvrda o redovnom školovanju za djecu (najduže do 27.godine života);
- uvjerenje uprave prihoda o ostvarenim prihodima;
- potvrda o visini plaće ili uvjerenje da je na evidenciji nezaposlenih za sve punoljetne članove domaćinstva;
- visina starosne, porodične penzije, kopija čeka za penziju;
- uvjerenje za poljoprivrednu djelatnost/poresko;
- uvjerenje o primanju po propisima o boračko invalidskoj zaštiti i zaštiti civilnih žrtava rata;
- uvjerenje o prihodima ostvarenim po osnovu imovinskog prava;
- uvjerenja nadležne općinske službe da se ne obavlja dopunska djelatnost - za oba roditelja;
- ovjerena izjava o zajedničkom domaćinstvu;
- kopija presude o razvodu braka ako su roditelji razvedeni;

- ovjerena izjava roditelja da žive u vanbračnoj zajednici ili rješenje kome je dijete povjereno;
- potvrda o vlasništvu motornog vozila za sve članove domaćinstva.

Dokumentacija potrebna za ostvarivanje porodijske naknade ženi u radnom odnosu (zahtjevi se podnose u općinskom organu uprave nadležnom za socijalnu zaštitu, u roku od 60 dana od rođenja djeteta):

- prijavnica boravka i kopija lične karte za oba roditelja
- potvrda od poslodavca da je u radnom odnosu i da će koristiti porodijsko odsustvo na kojoj će biti upisan registarski broj firme i matični broj osiguranika u PIO, sa naznakom da li je radni odnos na određeno ili neodređeno vrijeme i od kad je u radnom odnosu
- izvod iz matične knjige rođenih za dijete
- otpusna lista iz bolnice
- uvjerenje o kretanju iz Policijske uprave općine (samo za one podnosiocce zahtjeva čija lična karta nije starija godinu dana od datuma izdavanja)
- rješenje o priznavanju statusa raseljenog lica (za one podnosiocce zahtjeva koji imaju prijavljen boravak)
- potvrda od ljekara od dana poroda ili 28 dana prije poroda kao dokaz da je otvoreno bolovanje u vezi sa porođajem
- uvjerenje PIO o uplaćenim doprinosima.

Sve kopije priloženih dokumenata moraju biti ovjerene.

Dokumentacija potrebna za ostvarivanje novčane naknade ženi majci koja nije u radnom odnosu, kao i za naknadu za prehranu djeteta do 6 mjeseci:

- zahtjev na propisanom obrascu;
- kopija potvrde o mjestu prebivališta;
- rodni list za dijete;
- uvjerenje da se nalazi na evidenciji nezaposlenih;

- otpusna lista iz bolnice (kopija);
- potvrda o redovnom školovanju;
- uvjerenje o kretanju za oba roditelja i PU općine (samo za one čija lična karta po datumu izdavanja nije starija od godinu dana).

Za jednokratnu pomoć za opremu novorođenog djeteta:

- prijava o mjestu boravka i kopija lične karte za oba roditelja
- kućna lista i potvrda mjesne zajednice
- rodni list djeteta
- uvjerenje o zaposlenju i prosjek plate za prvu polovinu tekuće godine (podnosioca zahtjeva i punoljetnih članova domaćinstva)
- potvrda biroa za zapošljavanje za nezaposlene roditelje i članove porodičnog domaćinstva
- fotokopija radne knjižice (strana sa ličnim podacima i strana na kojoj su upisani podaci o zaposlenju) – ukoliko podnosilac nije ni u radnom odnosu ni na birou
- poresko uvjerenje
- rješenje o invalidnosti za roditelje
- potvrda iz službe za imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar nekretnina da ne ostvaruju prihode od poljoprivredne djelatnosti i po osnovu imovinskog prava
- uvjerenje iz MUP-a o neposjedovanju motornog vozila za sve članove domaćinstva.

Sve kopije priloženih dokumenata moraju biti ovjerene.

Podnosioci zahtjeva kojima ukupna primanja u domaćinstvu prelaze 120,00 km po članu i u kojima je jedan od članova zajedničkog domaćinstva vlasnik preduzeća, samostalne radnje, ima registriranu dopunsku djelatnost ili je vlasnik ili posjednik motornog vozila, nemaju pravo na pomoć u prehrani djeteta.¹⁷

¹⁷ Odnosi se na kanton Sarajevo

